

[ÖRNEKLER

Maha, iç savaştan kaçmak için iki yıl önce Suriye'deki evinden ayrıldı. Bir yıl kadar önce geçici koruma kimlik belgesi aldı. Geçerli bir pasaportu var ve akrabalarını ziyaret etmek için iki ay Ürdün'e gidip, Türkiye'ye dönmek istiyor. Bu ziyareti sorun çıkmadan yapabilir mi?

Rana, Türkiye'de geçici koruma statüsü için kaydolmuş. Suriye vatandaşı oğluya Suriye'de savaşıyor. Kısa bir süre önce annesine savaşmayı bırakmayı ve Türkiye'ye gelmek istediğini söylemiş. Oğlu iç savaşta şehirlerdeki çatışmalarında yer almış ve çok sayıda ölüme ve ağır tahribata neden olmuş. Oğlu Türkiye'de geçici korumadan yararlanabilir mi?

Ahab, kısa bir süre önce Türkiye'ye kimliksiz ve parasız gelen bir Suriye vatandaşı. Uluslararası hukuka göre Türkiye'de mülteci statüsüne başvurmak istiyor, çünkü bu statünün kendisine Türkiye'de süresiz olarak kalma ve Türk vatandaşlığına başvurma hakkı vereceğini umuyor. Alternatif olarak da, kendisine mülteci statüsü verilmesinin, üçüncü bir ülkeye yerleşebilmesini kolaylaştıracağını umuyor. Mülteci statüsü için GİGM'ye başvurabilir mi?

Mahmut, yirmi yıl kadar önce Suriye'ye yerleşmiş bir Filistinli. Suriye'de tıp profesörüymüş. Fransa'da bir bankada varlıkları ve tasarrufları var. Geçerli bir pasaportla Türkiye'ye gelmiş ve İstanbul'da güzel bir apartman dairesi kiralamak ve muhtemelen de kendi alanında iş aramak istiyor. Geçici koruma statüsü için mi, yoksa oturma izni için mi başvurmalı?

Anas, Suriye vatandaşı ve Suriye'de IŞİD tarafından kontrol edilen bölgeden kaçarak Suriye'den doğrudan Türkiye'ye gelmiş. Kendi isteğiyle IŞİD mücadelesiyle gönüllü olarak bağlantı kurduğu anlaşıldığından ve milli güvenlik için tehlike teşkil ettiğinden geçici koruma başvurusu reddedilmiş. Anas, oğlunun IŞİD'le gönüllü olarak bağlantı kurduğunu reddediyor, ama IŞİD köyünün kontrolünü ele geçirdiğinde onlarla işbirliği yapmaktan başka çaresi olmayan oğlunun IŞİD unsurları için şoförlük yaptığını kabul ediyor. Anas ne yapabilir?]

ANALİZ

GKY'ye göre, Maha kısa bir süreliğine bile olsa Ürdün'e gitmek için Türkiye'den ayrıldığında geçici koruma statüsünü kaybeder. Türkiye'ye dönmek istediği takdirde, Ürdün'deki Türk konsoloslughuna başvurarak vize alması gerekecektir. Vize başvuru süreci birkaç ay sürebilir ve sonucu belirsizdir. Geçici koruma statüsü (yeniden) kazanma hakkına sahip değildir, çünkü kendi isteğiyle bu korumadan vazgeçerek Türkiye'yi terk etmiştir. Türkiye'ye geçerli bir vize ve pasaportla dönerse, gerekli şartları taşıdığını düşündüğü takdirde oturma izni için başvuruda bulunabilir.

Rana'nın oğlu, Suriye'den Türkiye'ye geldiğinde silahlı çatışmaya katılma niyeti olmadığını beyan ettiği takdirde GKY statüsü elde edebilir. Herhangi bir ciddi suç veya savaş suçu işlemediği ve Türkiye'de kamu güvenliği veya milli güvenlik için tehlike teşkil etmediği takdirde kayıt olmasına izin verilecektir.

Ahab, biraz talihsiz. İlk olarak, Avrupalı olmadığı için Türkiye'de mülteci statüsü elde edemez. İkinci olarak, (üçüncü bir ülkeye yerleşmek için) "şartlı mülteci" statüsü için yapacağı başvuru da işleme alınmayacaktır, çünkü GKY yürürlükte olduğu sürece uluslararası koruma başvuruları işlem görmemektedir. Kimlik belgesi olmamasına rağmen GK statüsü için başvurabilir ve kendi kimliğini ve durumunu açıklayabilir. Ancak geçici koruma kaydı yaptırması ona Türk vatandaşı olma hakkı sağlamayacaktır.

Mahmud'un durumu olağandışı, çünkü parası ve pasaportu (Türkiye'ye girişinde geçerli bir şekilde damgalanmış) var. Finansal olarak ödeme gücünün olduğunu, konut ayarlayabildiğini ve sağlık sigortası yaptırdığını göstererek turist sıfatıyla oturma izni için başvuru yapmayı isteyebilir. Türkiye'de işe girdiği takdirde, Türkiye'de çalıştığı için oturma izninin süresinin uzatılmasını isteyebilir. Oturma izni Mahmud'un bir yıla kadar Türkiye'de kalmasına izin verecektir ve yenilenebilir. Mahmud, aynı anda hem oturma izni hem de geçici koruma başvurusunda bulunamaz. Mahmud, yasal statü olarak geçici korumayı da oturma iznini de seçse, durumunu yasallaştırmak için Türkiye'ye geldikten sonra mümkün olan en kısa sürede başvuru sürecine başlamalıdır.

Anas, kayıt başvurusunun reddine karşı 60 gün içerisinde yetkili idare mahkemesine başvurabilir. Yetkili makamın 60 gün içerisinde cevap vermemesi halinde, talebinin reddedildiği kabul edilecektir ve bu sürenin sona ermesinden sonraki 60 gün içerisinde idare mahkemelerinde bu zımni karara itiraz edebilir. İdari gözetim altına alındığı takdirde, 30 günlük gözetim süresi içerisinde bu gözetim kararına itirazını sulh ceza hâkimine sunabilir. Sınır dışı etme kararı varsa, bu karardan sonraki 15 gün içerisinde yetkili idare mahkemesinde bu karara itiraz edebilir. Anas, ülkesine döndüğünde zulme uğrayacağına inanıyorsa, sınır dışı kararına karşı uluslararası koruma ve "şartlı mülteci" başvurusunda bulunabilir. GKY kapsamındaki kişilerin bu yöndeki başvuruları işleme alınmamasına rağmen, Anas, kayıt başvurusu reddedildiği için GKY anlamında bir yabancı olmadığını iddia edebilir.